

ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 656.072

DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2022.5\(36\).2.240-245](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2022.5(36).2.240-245)

Ю.В. Дзядикевич, проф., д-р техн. наук, **Н.М. Фалович**, доц., канд. екон. наук,
П.В. Попович, проф., д-р техн. наук, **О.С. Шевчук**, доц., канд. техн. наук
Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна
e-mail: yu.dziadykevych@wunu.edu.ua, n.falovych@gmail.com, p.popovych@wunu.edu.ua,
o.s.shevchuk@wunu.edu.ua

Л.Н. Чорній, завідувач

Професійний ліцей Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола, Тернопіль, Україна
e-mail: chorniyl@ukr.net

Зарубіжна практика регулювання автомобільних перевезень

Метою написання статті є аналіз чинних нормативно-правових регулятивних процесів щодо забезпечення ефективного виконання транспортних перевезень з точки зору застосування успішного міжнародного досвіду та інтеграції із кращими європейськими практиками.

Наукова новизна статті полягає у запропонованому авторами структуруванню етапів розвитку і взаємодії української транспортної системи із європейськими партнерами.

Подальші дослідження в межах порушеної тематики повинні передбачати узгодження різних дій та заходів, запроваджених в Україні в межах інтеграції вітчизняної транспортної системи у загальноєвропейську мережу.

транспортна система, автомобільні перевезення, регулювання, інтеграція, співробітництво, міжнародний рівень

Постановка проблеми. Враховуючи статус транзитних країн, вигідне транспортно-географічне розташування – на перетині європейських та євразійських транспортних шляхів, міжнародних вантажних і транспортних коридорів, розвиток автомобільних доріг є пріоритетним напрямком транспортної політики України. Транспортна стратегія України на період до 2030 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 р. № 2174-р.

Стратегія визначає розвиток інтермодальних перевезень, створення мережі взаємопов'язаних логістичних центрів та інтермодальних терміналів на основних транспортних вузлах, прикордонних портах тощо. Правові питання здійснення та організації перевезень вантажів прямим змішаним транспортом у різний час були предметом обговорення в науковій та юридичній літературі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вдосконалення транспортного законодавства вже приділили свою увагу деякі вітчизняні вчені, зокрема В. Й. Развадовський, І. В. Булгакова, Є. В. Довженко, Т. А. Колянковська, М. Л. Шелухін, Р. Я. Тюрин та інші, проте актуальним є дослідження питання щодо доцільності кодифікації транспортного законодавства як способу його вдосконалення з урахуванням досвіду інших країн.

Однак за сучасної ситуації розвитку українського транспортного ринку та побудови цілісної транспортної мережі, конкуренції між різними видами перевезень, міжнародного розвитку контейнеризації ці питання є особливо важливими та потребують перегляду.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення проблем із правовим регулюванням перевезень вантажів прямими гібридними сполученнями та визначення напрямів удосконалення відповідного законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання двостороннього співробітництва Україна-ЄС у сфері транспорту обговорюється в рамках інституцій Асоціації: Ради асоціації, Комітету асоціації та на експертному рівні – Комітету асоціації в рамках Групи Підкомітету з економічного та інших галузевого співробітництва ЄС. Україна та ЄС співпрацюють у рамках різноманітних регіональних ініціатив, зокрема ТРАСЕКА, на міжнародному рівні в рамках міжнародних транспортних організацій, ратифікованих сторонами угод та конвенцій. Наприкінці 2011 року була створена ще одна полігональна форма транспортного співробітництва – Транспортна група Східного партнерства (тематична платформа № 2 «Економічна інтеграція та підхід до політики ЄС»), яка збирається двічі на рік.

Важливим кроком у зміцненні інтеграції ЄС з країнами Східного партнерства стало створення спільної транспортної мережі між ЄС та його східними сусідами під час зустрічі міністрів транспорту країн Східного партнерства в Люксембурзі 9 жовтня 2013 року. Регіональна транспортна мережа Східного партнерства, затверджена міністрами, визначає найважливіші транспортні сполучення між ЄС та його східними сусідами, зокрема Україною. Мережа розроблена відповідно до портфеля TEN-T Литви, Латвії, Польщі та інших країн-членів ЄС.

21 червня 2016 року в Роттердамі міністри транспорту країн Східного партнерства, країн-членів ЄС та Європейської комісії вирішили поширити Транс'європейську транспортну мережу (TEN-T) на сусідні країни ЄС, включаючи Україну. Транспортні зв'язки та вузли, показані на карті Транс'європейського транспортного коридору, базуються на інтегрованій базовій мережі, затвердженій Регламентом Європейського Парламенту та Ради № 1315/2013 про Керівництво щодо розвитку транс'європейського транспорту.

24 листопада 2017 року Міністр закордонних справ України П.Клімкін та Високий представник ЄС Ф.Могеріні підписали «Взаєморозуміння високого рівня між Україною та ЄС про поширення індикативних карт Європейської транспортної мережі TEN-T на Україну».

У грудні 2018 року було затверджено індикативний план інвестиційних дій Східного Європейського Союзу в рамках TEN-T, який включає пакет інвестиційних пропозицій та потреби цих країн у модернізації транспортної інфраструктури. У рамках програми східні країни розробляють проектні пропозиції щодо фінансування європейських та світових фінансових установ. Україна планує модернізувати транспортну інфраструктуру вартістю близько 4,5 млрд євро.

Однією з цільових форм співпраці з ЄС є щорічна Дунайська міністерська конференція. Останнє 4-е засідання відбулося в Брюсселі 3 грудня 2018 року, за результатами якого були підписані висновки щодо ефективного відновлення та обслуговування інфраструктури водних шляхів Дунаю та його судноплавних приток.

Міжнародна технічна допомога ЄС у транспортній сфері передбачає реалізацію проекту технічної допомоги ЄС «Підтримка виконання спільних угод та національних транспортних стратегій». Метою проекту є сприяння інтеграції та модернізації українського транспортного сектору та окремих підгалузей транспортного сектору, а також подальше оновлення реалізації національної транспортної стратегії відповідно до зобов'язань, передбачених у спільній угоді між Україною та Європейський Союз.

Результати які мають бути досягнуті по закінченню проекту:

Компонент 1. Гармонізація законодавства України та ЄС в транспортній галузі відповідно до Угоди про асоціацію:

- - адаптація, імплементація та застосування 5 пріоритетних директив і регламентів (Регламент ЄС) в транспортному секторі;
- - зміцнення інституційної спроможності на всіх видах транспорту відповідно до додатків 17 (морський транспорт) та 32 Угоди про асоціацію;
- - запровадження системи звітності та моніторингу прогресу виконання зобов'язань в рамках Угоди про асоціацію;
- - підвищення кваліфікації персоналу та підвищення інституційного потенціалу відповідних зацікавлених сторін, гармонізація законодавства та моніторинг імплементації Угоди про асоціацію в транспортному секторі;
- - налагодження і зміцнення співпраці з європейськими транспортними агентствами;
- - забезпечення прогресу у реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію та імплементації Національної транспортної стратегії і стратегічних планів для транспортних підгалузей.

Компонент 2. Транспортна стратегія України (НТС), разом зі стратегіями розвитку підгалузей будуть оновлені у відповідності до національних вимог та вимог ЄС

- - адаптація, імплементація та застосування 5 пріоритетних директив і регламентів (Регламент ЄС) в транспортному секторі;
- - зміцнення інституційної спроможності на всіх видах транспорту відповідно до додатків 17 (морський транспорт) та 32 Угоди про асоціацію;
- - запровадження системи звітності та моніторингу прогресу виконання зобов'язань в рамках Угоди про асоціацію;
- - підвищення кваліфікації персоналу та підвищення інституційного потенціалу відповідних зацікавлених сторін, гармонізація законодавства та моніторинг імплементації Угоди про асоціацію в транспортному секторі;
- - налагодження і зміцнення співпраці з європейськими транспортними агентствами;
- - забезпечення прогресу у реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію та імплементації Національної транспортної стратегії і стратегічних планів для транспортних підгалузей.
- Компонент 2. Транспортна стратегія України (НТС), разом зі стратегіями розвитку підгалузей будуть оновлені у відповідності до національних вимог та вимог ЄС
- - розробка плану дій з реалізації оновленої Національної транспортної стратегії і системи її моніторингу;
- - забезпечення правового регулювання мультимодальних перевезень;
- - розробка фінансових та адміністративних інструментів, необхідних для реалізації оновленої Національної транспортної стратегії;
- - встановлення сталого механізму для поліпшення координації та співробітництва в галузі транспорту;
- - підвищення прозорості та ефективності державного управління у транспортному секторі;
- - наближення політики, пов'язаної з розвитком національної транспортної мережі до транспортної політики ЄС.

Рисунок 1 – Результати проекту за його компонентами

Джерело: розроблено авторами

3 січня 2015 року реалізується проект Twinning «Підтримка Міністерства інфраструктури України для підвищення безпеки дорожнього руху» з метою підвищення безпеки дорожнього руху та приведення національного законодавства у відповідність до норм і вимог ЄС. Бюджет проекту: 1 550 000 євро. Термін реалізації

проекту: 28 січня 2015 року - 28 жовтня 2016 року.

Мета проекту: підвищення безпеки комерційних перевезень автомобільним транспортом в Україні відповідно до технічних вимог ЄС та найкращих міжнародних практик з метою зменшення кількості ДТП та спричинених ними смертельних випадків.

За участі експертів на основі проекту Типового положення про Систему управління безпекою руху на автомобільному транспорті було підготовлено доопрацьований відповідно до європейських практик проект Положення про Систему управління безпекою.

Було проведено низку семінарів, в ході яких експерти презентували кращі практики розслідування ДТП в країнах ЄС, в тому числі із використанням сучасних технологій. Експерти також надали українськими колегам інформацію про функціонування баз даних ДТП в Європі та приклади відповідних шифрувальних книг. Водночас, на прохання Укртрансбезпеки проводиться серія практичних тренінгів у містах Київ, Львів, Одеса про застосування тахографів, виявлення протиправних маніпуляцій з ними та кріплення вантажів. Два тренінги вже відбулося та були високо оцінені учасниками.

Окремим важливим результатом проекту є організація навчальних поїздок українських делегацій до країн-партнерів проекту Твіннінг. В результаті однієї з таких поїздок Україні надано можливість брати участь в заходах Euro Controle Route у статусі гостя.

Висновки. Економічні методи формування конкурентного ринку транспортних послуг передбачають реалізацію механізмів податкової, тарифної та інвестиційної політики.

На підставі проведених досліджень встановлено, що державне регулювання автотранспортної системи в умовах ринкової економіки охоплює три моделі: імперативну, індикативно-інформаційну і економіко-параметричну.

Органічне поєднання методів державного регулювання в сфері автотранспортних перевезень забезпечить їх конкурентоздатність.

Прийняття комплексного законодавчого акту, що регулює діяльність усіх видів транспорту, відомого як «Закон про транспорт», сприятиме уніфікації термінології та вдосконаленню господарської практики застосування відповідного законодавства, усуненню внутрішніх суперечностей та дублювання законів і нормативних актів, упорядкування сучасної практики в цій сфері. Однак безпосереднім пріоритетом є розробка концептуальної основи для проекту транспортних правил. Єдиний транспортний кодекс має збалансувати державні та приватні інтереси, регулювати сучасні тенденції комерціалізації, оцифровки транспортних процесів, розвитку гібридного транспорту, регулювати правовий статус нових гравців ринку транспортних послуг України та зарубіжних країн.

Список літератури

1. 40% пріоритетних для держави інвестпроектів складають проекти у галузі інфраструктури та транспорту. 2020. 20 листопада. Офіційний веб-портал Міністерства інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/news/32396.html> (дата звернення: 29.04.2022).
2. Drones in the Transport System: Acceptability and Integration. International Transport Forum. URL: <https://www.itf-oecd.org/drones-transport-system-acceptability-integration> (дата звернення: 03.05.2022)
3. Богомолова Н.І. Особливості державного регулювання розвитку транспорту мегаполісу. *Зб. наук. праць ДЕГУТ. Серія "Економічні науки"*. 2015. № 33. С. 213-218.
4. Державне агентство автомобільних доріг України Укравтодор. URL: <https://ukravtodor.gov.ua/> (дата звернення: 03.05.2022).

5. Дзядикевич Ю.В., Куликовська І.М. Перспективи розвитку автотранспортної системи України. *Інноваційна економіка*. 2012. №4. С.16-19.
6. Закон України "Про автомобільний транспорт". № 22 Відомості Верховної ради України від 01.06.2001, №22.
7. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <http://mtu.gov.ua/documents/358.html>
8. Поліщук О.М. Інноваційні перетворення на транспорті як чинник модернізації управління транспортними потоками великих міст. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 7. С. 45-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2015_7_13 (дата звернення: 06.05.2022).
9. Дослідження тенденцій розвитку ринку вантажних автомобільних перевезень у сучасних умовах / П.В. Попович, О.С. Шевчук, А.Й. Матвійшин, В.М. Лотоцька. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Технічні науки*. 2016. № 2. С. 224-229. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_2016_2_35 (дата звернення: 07.05.2022).
10. Проект Закону України "Про внесення змін до Господарського кодексу України (щодо узгодження з положеннями Цивільного кодексу України та деяких інших законодавчих актів) від 29 вересня 2020 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511 (дата звернення: 07.05.2022)
11. Рудченко О.Ю., Поліщук О.М. Механізм державного регулювання транспортної інфраструктури мегаполісів. *Університетські наукові записки*. 2017. № 6. С. 93-100.
12. Січкач Д. Транспортна галузь у 2020 році. Веб-портал Європейської Бізнес Асоціації. 2020. 22 грудня. URL: <https://eba.com.ua/transportna-galuz-u-2020-rotsi/> (дата звернення: 08.05.2022).
13. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.04.2018р. № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.05.2022)

References

1. 40% priority projects for the state are in the area of infrastructure and transport. (2020). [40% of the state's priority investment projects are in the area of the infrastructure and transport]. November 20. The official web portal of the Ukraine Ministry of Infrastructure. mtu.gov.ua. Retrieved from <https://mtu.gov.ua/news/32396.html> [in Ukrainian].
2. Drones in the Transport System: Acceptability and Integration. International Transport Forum. itf-oecd.org. Retrieved from <https://www.itf-oecd.org/drones-transport-system-acceptability-integration>
3. Bohomolova, N.I. (2015). Osoblyvosti derzhavnoho rehulivannia rozvytku transportu mehapolisu. [Features of the state regulation of the development of transport in the metropolis]. *Zb. nauk. prats' DETUT. Seriya "Ekonomichni nauky" – Coll. of scientific papers DETUT. Series "Economic Sciences"*. 33, 213-218 [in Ukrainian].
4. State agency of automobile roads of Ukraine Ukravtodor. The official website. ukravtodor.gov.ua. Retrieved from <https://ukravtodor.gov.ua/> [in Ukrainian].
5. Dziadykevych, Yu.V. & Kulykovska, I.M. (2012). Perspektyvy rozvytku avtotransportnoi systemy Ukrainy. [Prospects for the development of the Ukrainian transport system.]. *Innovatsijna ekonomika – Innovative economy*. 4, 16-19 [in Ukrainian].
6. Pro avtomobil'nyj transport. Zakon Ukrainy (2001). [About automobile transport. Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi rady Ukrainy*. No. 22 [in Ukrainian].
7. The Ministry of Infrastructure of Ukraine. The official website. mtu.gov.ua. Retrieved from <http://mtu.gov.ua/documents/358.html> [in Ukrainian].
8. Polischuk, O.M. (2015). Innovatsijni peretvorennia na transporti iak chynnyk modernizatsii upravlinnia transportnyh potokamy velykykh mist. [Innovative transformation in transport as a clerk of modernizing the management of transport flows of great cities]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine*, 7, 45-49. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2015_7_13 [in Ukrainian].
9. Popovych, P. V., Shevchuk, O. S., Matviishyn, A. J. & Lototska, V. M. (2016). Doslidzhennia tendentsij rozvytku rynku vantazhnykh avtomobil'nykh perevezhen' u suchasnykh umovakh. [Continued trends in the development of the market of vintage car transportation in modern minds]. *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya : Tekhnichni nauky – Bulletin of the Zhytomyr State University of Technology. Series: Technical sciences*, 2, 224-229. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_2016_2_35 [in Ukrainian].
10. Pro vnesennia zmin do Hospodars'koho kodeksu Ukrainy (schodo uzgodzhennia z polozhenniamy Tsyvil'nogo kodeksu Ukrainy ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv). Projekt Zakonu Ukrainy. (2020). [Draft Law of Ukraine "On amendments to the State Code of Ukraine (with regard to the

- provisions of the Civil Code of Ukraine and other legislative acts)]. 29.09.2020. Verkhovna Rada Ukraine. The official web-portal. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511 [in Ukrainian].
11. Rudchenko, O.Yu. and Polischuk, O.M. (2017). Mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання transportnoi infrastruktury meghopolisiv. [The mechanism of sovereign regulation of the transport infrastructure of megacities.]. *Universytets'ki naukovi zapysky – University scientific notes*, 6, 93-100[in Ukrainian].
 12. Sichkar, D. Transportna haluz' u 2020 rotsi (2020). [Transport branch at 2020]. Web portal of the European Business Association. Date 2020.22.12. Retrieved from <https://eba.com.ua/transportna-galuz-u-2020-rotsi/> [in Ukrainian].
 13. Pro skhvalennia Natsional'noi transportnoi stratehii Ukrainy na period do 2030 roku. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy. (2018). [About the praise of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. No. 430-p dated April 30, 2015. (n.d.). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

Yuriy Dzyadykevych, Prof., DSc., **Nataliia Falovych**, Associate Professor, Ph.D of Econ. Sci., **Pavlo Popovich**, Prof., DSc., **Oksana Shevchuk**, Associate Professor, Ph.D of tech. sci.

Western Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

Lubomyr Chorniy, Head

Vyacheslav Chornovil Galician College Vyacheslav Chornovil Galician College Vocational Lyceum, Ternopil, Ukraine

Foreign Practice of Regulating Road Transport

The purpose of this article is to analyze the current regulatory and regulatory processes to ensure the effective implementation of transport in terms of application of successful international experience and integration with European best practices.

The article uses general scientific methods: retrospective analysis, monographic method, methods of comparison and analysis.

The article considers important theoretical and practical aspects of Ukraine's transport system in the context of its interaction with international organizations, in particular, features of phased framework cooperation between Ukraine and the EU in the context of TRACECA regional initiative, Eastern Partnership Transport Group, joint transport network between the EU and its eastern neighbors, including Ukraine, including within the TEN-T portfolio. The authors of the article pay special attention to the processes of implementation of the system of indicative maps of the European transport network, as well as the indicative plan, which includes a package of investment proposals and the needs of these countries in modernizing transport infrastructure. Peculiarities and target conditions of introduction of elements of European experience in the activity of the transport system of Ukraine within the framework of the EU technical assistance project are substantiated. At the same time, the directions of the envisaged harmonization of the transport legislation of Ukraine to the terms of the Association Agreement with the EU are considered in detail, as well as the directions of updating the transport strategy of Ukraine in accordance with national and European requirements. The scientific novelty of the article lies in the authors' proposed structuring of stages of development and interaction of the Ukrainian transport system with European partners.

From a practical point of view, the article allows to better structure the integration of the Ukrainian transport system and its legal field into the system of the European transport network and European legislation.

Further research on the issues raised should include coordination of various actions and measures implemented in Ukraine in the framework of the integration of the domestic transport system into the European network.

transport system, road transport, regulation, integration, cooperation, international level

Одержано (Received) 19.05.2022

Прорецензовано (Reviewed) 26.05.2022

Прийнято до друку (Approved) 30.05.2022